

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף נה

(הגמרא ממשיכה לבאר לעניין מה נאמר שדין התוספת כדין הכתובה עצמה):

- **לשבח:** אשה לא גובה את כתובתה מנכסי הבעל שהשביחו לאחר מותו. וכן אינה גובה את תוספת כתובתה מנכסיו שהשביחו לאחר מותו, לפי שדין התוספת כדין עיקר הכתובה.
- **לשבועה:** אשה שהלך בעלה למדינת הים, אינה יכולה לגבות כתובתה מנכסיו שלא בפניו אלא בשבועה. וכן אינה גובה את תוספת כתובתה מנכסיו שלא בפניו אלא בשבועה.
- **לשביעית:** שנת השמיטה משטמת את חובות הלווה למלווה ואינו חייב להחזיר לו את חובו, אבל השמיטה אינה משטמת את שטר הכתובה, אלא אם היא 'פוגמת' את הכתובה ואומרת שכבר קיבלה חלק ממנה ואז השמיטה משטמת את מה שנשאר כמו כל חוב שהשמיטה משטמת. וכן דין תוספת כתובה שהשמיטה לא משטמת אותו.
- **לכותב כל נכסיו לבניו:** מי שכתב את כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהיא, הדין הוא שאיבדה את כתובתה חוץ מאותה הקרקע (= כיון ששתקה סימן שמחלה על כתובתה). וכן הדין שאבדה את תוספת כתובתה.
- **לגבות מן הקרקע ומן הזיבורית:** הכתובה נגבית רק מן הקרקע (ולא מן המטלטלין), ומקרקע זיבורית (= קרקע גרועה). וכן הדין לתוספת כתובה.
- **כל זמן שהיא בבית אביה:** אלמנה שגרה בבית בעלה יכולה לגבות את כתובתה לעולם, אבל אם היא בבית אביה יכולה לגבות כתובתה רק עד 25 שנה ממות בעלה, ואם לא גבתה הרי שהיא מחלה על כתובתה. וכן הדין לתוספת כתובה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

- **לכתובת בנין דכרין:** תקנו חכמים בתנאי בית דין שהבעל יכתוב בכתובה 'בנים זכרים שיהיו לך ממני ירשו את כסף כתובתך אם תמותי בחיי ואני יירש אותך ואנשא לאשה אחרת ואח"כ אני ימות, מלבד מה שהם יורשים בנכסי אביהם כשאר אחיהם מאשה שניה'. כלומר תקנו חכמים שבני האשה הראשונה יגבו את כתובת אמם למרות שמעיקר הדין זה לא מגיע להם, שהרי הבעל יורש את אשתו. וכן הדין שנוטלים את תוספת הכתובה.

*

אתמר, כתובת בנין דכרין: נחלקו בני ישיבת 'פומבדיתא' עם בני ישיבת 'מתא מחסיא' האם הבנים הזכרים גובים את כתובת אמם אף מכנסים משועבדים (= מלקוחות שקנו מאביהם לאחר שכתב לאמם את כתובתה) או רק מנכסים בני חורין. לדעת פומבדיתא גורסים במשנה לעיל (נב): 'אינון **ירתון** (= ירשו) כסף כתובתך', וכשם שיורשים לא גובים מלקוחות כך את כתובת בנין דכרין לא גובים מלקוחות. ולדעת מתא מחסיא גורסים 'אינון **יסבון** (= יטלו, יקחו כבעל חוב) כסף כתובתך', וכשם שבעל חוב גובה ממשועבדים כך את כתובת בנין דכרין גובים ממשועבדים.

מטלטלי ואיתנהו בעיניהו: בעל שייחד מטלטלין עבור כתובת אשתו ומת, ואותם המטלטלין נמצאים לפניו, יכולה לקחת אותם ללא שבועה. ואף שאמרו חכמים (לקמן פז.) שהנפרעת מנכסי יתומים צריכה להישבע, הטעם הוא שמא בעלה כבר נתן לה חלק מהמטלטלין עבור חלק מהכתובה לפני מותו, ולכן צריכה להישבע שלא קיבלה כלום, אבל כאן הרי אותם המטלטלין שבעלה ייחד לה נמצאים לפניו ולכן לא צריכה להישבע.

אבל אם **ליתנהו בעיניהו:** כלומר אבל אם המטלטלין לא נמצאים לפניו (כגון שאבדו), לדעת פומבדיתא גובה את כתובתה ללא שבועה, שכיון שבעלה ייחד לה מטלטלין עבור כתובתה בוודאי שלא תפסה אחרים במקומם, ויכולה לגבות כתובתה מהקרקעות של בעלה שהרי כל נכסיו אחראים לכתובתה. ולדעת מתא מחסיא גובה את כתובתה בשבועה כדין כל אשה הגובה כתובתה מנכסי יתומים.

ייחד לה ארעא בארבע מצרנהא: אם הבעל ייחד לכתובתה קרקע בארבע גבולותיה, ועשה את הקרקע אפותיקי לגביית כתובתה ואח"כ מת, הרי שהיא גובה כתובתה מאותה הקרקע ללא שבועה, לפי שאין לחשוש שמא נתן לה מטלטלין עבור כתובתה

שהרי ייחד לה קרקע. אבל אם ייחד לה קרקע רק בגבול אחד (כגון רק בצפון או רק בדרום), לדעת פומבדיתא גובה ללא שבועה, ולדעת מתא מחסיא בשבועה, שכיון שלא כתב לה את כל ארבעת הגבולות סימן שהוא לא סמך על הקרקע והרי זה כאילו שלא ייחד לה קרקע ויש לחשוש שמא נתן לה בחייו מטלטלין עבור כתובתה, ולכן עליה להישבע.

אמר לעדים: אדם שרוצה לתת לחברו קרקע במתנה, ואמר לעדים 'כתבו וחתמו את שטר המתנה ותנו אותו למקבל המתנה', והעדים עשו על כך קניין, אין העדים צריכים לשוב ולהימלך עם נותן המתנה בשעה שהם כותבים את השטר (כלומר שאינם צריכים לשאול אותו האם לא חזר בו), שכיון שעשה קניין לא חוששים שמא חזר בו. אבל אם לא עשו קניין, נחלקו פומבדיתא ומתא מחסיא האם צריכים לשוב ולהימלך עמו.

*

תסתיים: תתברר דעת רבי נתן במחלוקת, וממילא תתברר גם מהי דעתו של רב החולק עליו.

מצאנו שרבי נתן סובר שבית דין הולכים אחרי אומדן הדעת בדבר שאינו מפורש וכדלהלן. ולכן הוא זה שאמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ההולך אחרי אומדן דעת הבעל שלא נתן לה את התוספת כתובה אלא בגלל חיבת נישואין ולא באירוסין.

במסוכן: במסכת גיטין מובא, האומר לאחרים 'כתבו גט לאשתי' הם רק כותבים אותו ואינם יכולים למסור לה אותו, כי לא עשאים 'שליח' על כך. אבל המפרש (לים) והיוצא בשיירה ואמר 'כתבו גט לאשתי' אפילו שלא אמר 'תנו לה' כותבים ונותנים כי מחמת טרדתו הוא לא הספיק לומר תנו. רבי שמעון שזורי אומר שגם חולה מסוכן גוסס שאמר 'כתבו גט' כותבים ונותנים. מכאן שהולכים אחר אומדן הדעת.

ובתרומת מעשר של דמאי: חכמים גזרו שהלוקח פירות מעם הארץ ולא יודע אם הם מעושרים או לא, חייב לעשר אותם מספק. ואפילו אם עם הארץ אומר שעושר אותם הוא לא נאמן, כיון שעמי הארץ חשודים שלא לעשר. פירות אלו נקראים "דמאי" (מלשון: דא מאי?).

🔗 סדר הפרשת תרומות ומעשרות:

1. לאחר הקצירה, הדישה, והמירוח חל חיוב הפרשת "**תרומה גדולה**" - שמוציא מהתבואה אחד מחמישים ונותן לכהן. 2. אח"כ מפריש "**מעשר ראשון**" - עשירית ממה שנשאר, ונותן ללוי. 3. אח"כ מפריש "**מעשר שני**" - עשירית ממה שנשאר ומעלהו ואוכלו בירושלים, או שמחלל אותו על מעות ואת הכסף מעלה לירושלים וקונה בזה מאכלים ואוכלם שם. 4. הלוי מפריש "**תרומת מעשר**" - עשירית ממה שקיבל, ונותן לכהן.

אם לקח פירות דמאי ועישר אותם, ולאחר מכן נפלה 'תרומת המעשר' (השייכת לכהנים) בחזרה לתוך הפירות המעושרים – לדעת רבי שמעון שזורי ישאל את המוכר העם-הארץ האם עישר את הפירות, ואם כן יסמוך עליו (ונמצא שלא היה כלל צורך לעשר אותם). מכיון שכל דין 'דמאי' הוא גזירה דרבנן, ורבנן האמינו לעם הארץ במקום 'פסידא' שהרי אם לא יסמוך עליו יצטרך למכור את כל הפירות לכהן כשווי של 'תרומה' שהיא זולה יותר מפירות חולין.

אלו שני דינים שעליהם אמר רבי נתן שהלכה כרבי שמעון שזורי. ומהדין הראשון של 'מסוכן' רואים שרבי נתן סובר שהולכים אחר אומדן דעת.

ורב לא אזיל בתר אומדנא: וכי האם רב החולק על רבי נתן לא סובר שהולכים אחר אומדן דעת?

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין: חכמים תקנו ששכיב מרע גוסס שאומר או כותב שטר מתנה - אינו צריך לעשות קנין בשביל להקנות את המתנה, ודבריו 'ככתובים וכמסורים דמי'. משום שחששו שאם יצטרך לעשות קנין תטרף דעתו עליו.

אבל במקרה שהשכיב מרע כן עשה קנין, דהיינו שכתוב בשטר המתנה שעשה 'קנין חליפין' עם העדים להקנות את המתנה:

לדעת רב הוא 'הרכיב את המתנה על שתי סוסים' כלומר הוא נתן לה שני כוחות: כח של שכיב מרע וכח של בריא. ולכן מצד אחד אם לבסוף הוא יבריא מחוליו הוא לא יוכל לחזור בו, שלא כמו מתנת שכיב מרע שאם לבסוף הבריא יכול לחזור בו – וזה בגלל הקנין שנתן למתנה כח של בריא. ומאידך אם הוא כתב בשטר 'אני נותן את ההלואה (שהלתי לפלוני) לאיש פלוני במתנה' האיש זכה בכסף, אפילו שכסף לא נקנה 'בקנין חליפין' – בגלל שהוא שכיב מרע 'ודברי שכיב מרע כמסורים' ואינם זקוקים לקנין.

(המשך בדף הבא ↓)

לדעת שמואל אנו חוששים שמא הוא התכוין להקנות את המתנה בקנין חליפין ולא במתנת שכיב מרע, אך מכיון שהוא שכיב מרע הוא מתכוין להקנות את המתנה רק לאחר מותו – ומשכך הקנין לא חל, שהרי אדם לא יכול לעשות קנין לאחר מותו (אבל אם הוא היה מתכוין להקנותה בתורת שכיב מרע היא היתה נקנית ללא קנין, כי דבריו כמסורים דמי). ולכן המתנה לא חלה.

מדבריו של רב מוכח שהוא סובר שהולכים אחר אומדן הדעת, שהרי השכיב מרע לא כתב במפורש שהוא נותן למתנה כח של בריא וכח של שכיב מרע, אלא אנו אומדים את דעתו שזו היתה כוונתו.

אלא תרוייהו: הגמרא חוזרת בה מדבריה הראשונים בפירוש המחלוקת בין רבי נתן ורב (שהיא האם הולכים בתר אומדנא ובכך גם רצתה להוכיח מי אמר מה). אלא לכולי עלמא הולכים בתר אומדנא, והחלוקת היא מהי האומדנא?

לדעת הסובר שהלכה כרבי אלעזר בן עזריה - האומדנא היא כנ"ל שאת התוספת הוא כתב לה רק לחיבת הנישואין. ואילו לדעת הסובר שאין הלכה כמותו - האומדנא היא שהוא כתב לה את התוספת כבר מהאירוסין בכדי לקרב את דעתם זה לזה, ובאמת הדבר גרם לקירבה ביניהם אלא שלבסוף הוא מת או שקרה מה שקרה והם התגרשו.

פוק קראי קראך לברא: צא ותקרא את דבריך בחוץ, כי אין הלכה כמותו.

ואף על גב דלט רב נחמן: קילל רב נחמן ואמר 'כל דיין שדן כרבי אלעזר בן עזריה כך וכך יהא לו'.

והלכה למעשה: אלו דברי הגמרא הפוסקת למעשה שכך נמנו וגמרו החכמים בישיבה.